

FÜRDÉS.

Fehéren sütött a nap.

Mint mikor éjjel fényképeznek és magnéziumot gyűjtanak, úgy izzott a balatoni fürdőhely a verőfényben. A meszelt kunyhók, a kukoricagörék s a homok keretében minden fehérnek látszott. Még az ég is. Az akácfák poros lombja pedig olyan fehér volt, akár az írópapír.

Félhárom felé járt.

Suhajda ezen a napon korán ebédelt. Lejött a veranda lépcsőjéről, a villa udvarában lévő paraszt-kertbe.

— Hová? — kérdezte Suhajdáné, aki a törökszekfűk között horgolt.

— Fürödni — ásította Suhajda, kezében egy meggyszín fürdőnadrággal.

— Ugyan vidd el őt is — kérlelte az asszony.

— Nem.

— Miért?

— Mert rossz. Mert haszontalan. Nem tanul.

— Dehogynem — tiltakozott felesége vállát vonva — egész délelőtt tanult.

A konyha előtti lócán fölneszelt egy tizenegy éves fiú. Térdén összecsupkott könyvet tartott, a latin nyelvtant.

Vékonyka gyermek volt, feje rövidre nyírva, nullás géppel. Piros tornaing rajta, vászonnadrág, lábán bőrsarú. Pislogott az apja, meg az anyja felé.

— Hát — szólt hozzá Suhajda nyersen, fölvetve szigorú fejét — mi az: *dicsérni fognak engem?*

— *Lauderentur* — rebegte a gyermek, gondolkozás nélkül és fölkelte, mint az iskolában.

— *Lauderentur* — bólongott csúfondárosan Suhajda. — *lauderentur*. Szóval a pótvizsgán is meg fogsz bukni.

— Tudja — mentegette az anyja — tudja, de összezavarodik. Fél tőled.

— Én kivesszem őt az iskolából — biztatgatta magát Suhajda, — bizonyíromisten kivesszem. — Lakatosinasnak adom, bogárnak — maga sem tudta, hogy indulatában mért épp ezt az iparágat választotta, amelyre sohasem gondolt.

— Gyere ide Jancsikám — szólt az anyja. — Ugye tanulsz majd, Jancsikám?

— Sírba visz ez a taknyos — vágott közbe Suhajda, akinek a méreg fűszer volt, paprika, — sírba visz — ismételte s élvezte a haragot, mely kitérítette az ereit, jótékonyan elűzte délutáni unalmát.

— Tanulok — hebegte a fiú hangtalanul.

Védelmet keresve megalázott semmiségében az anyjára pillantott.

Az apját szinte nem is látta. Csak érezte. Mindenütt, mindenkor, gyűlöletesen.

— Ne tanulj — legyintett Suhajda. — Sohase tanulj. Fölösleges

— De tanul — szólt az anya s a gyermek fejét hóna alá ölelve simogatta. — Te pedig megbocsátasz neki. Jancsika — mondta váratlanul, minden átmenet nélkül — hozd szépen a nadrágod. Apa majd elvisz fürödni.

Jancsi nem értette, hogy mi történt, hogy mit jelent anyjának a közbelépése, mellyel a régóta húzódó pörpatvart önkényesen, csodálatos gyorsasággal elintézte. De azért fölrohant a verandára. Onnan egy sötét kisszobába ért. Keresgélte a fiókokban a meggyszín fürdőnadrágat, mely egészen olyan volt, mint az apjáé, csak kisebb. Suhajdáné varrta mind a kettőt.

Az apa tétovázni látszott.

Anélkül, hogy bármit mondana feleségének, megállapodott egy köszmétebokor mellett, mintha késkedő fiát várná. Majd nyilván mást gondolt. Kiment a léckapun. A tó felé igyekezett, valamivel lassabban, mint egyébként.

Sokáig kutakodott a fiú.

Jancsi a második gimnázium évváró vizsgáján megbukott a latinból. Ezen a nyáron pótvizsgára készült. Minthogy azonban leckéjét a vakációban is félvállról vette, apja büntetésből eltiltotta őt a fürdéstől, egy hétre. Még két fürdéstelen napja lett volna. Most meg kellett ragadnia az alkalmat. Lázasan hányta széjjel a ruhákat. Végre meglelte a fürdőnadrágot. Be sem csomagolta, lobogtatva hozta ki az udvarba, ahol anyja várta, fölágaskodott hozzá, hogy sebtében csókot leheljen az édes, imádandó arcra s apja után iramodott.

Anyja még utána kiáltott, hogy később majd ő is lejön a partra.

Suhajda vagy husz lépéssel haladhatott előtte a gyalogösvényen. Jancsi bórsaruja, amint futott, tapsikolta a port. Hamar utolérte őt, az ördögcérna-sövénynél. De pár lépéssel előbb lassított, óvatosan lopta melléje magát, mint a kutya, még mindig nem lévén bizonyos, vajjon nem kengeti-e vissza.

Az apa egy szót sem szólt. Arca, melyet a gyermek olykor oldalvást, gyors pillantással kémlelt, zárt volt és merev. Fejét föl emelte, a semmibe nézett. Úgy rémlett, észre sem veszi őt, nem törődik vele.

Jancsi, kit az iménti örömhír fölvilványozott, most elszontyolodott, búsan lépegetett, szomjúságot érzett, inni akart, szükségére menni, szeretett volna visszafordulni, de félt attól, hogy apja megint rárivall s így a helyzetet, melyet csatlakozásával teremtett, a rosszabbtól való félelmében vállalnia kellett.

Várta, hogy mi történik vele.

Az út a villától a tóig mindössze négy perc.

Siralmas fürdőhely volt ez, villany és minden kényelem nélkül, a köves zalai parton, erősen harmadrendű. Szegény hivatalnokok nyaraltak itten.

Künn az udvarban eperfák alatt nők, férfiak egyingben, mezitláb görögdinnyét, főtt kukoricát rágcsáltak.

Suhajda az ismerőseinek régi, nyájas hangján köszönt, amiből

a gyermek — a harag e boldog fegyverszüneteiben —, azt következ-
tette, hogy nem is annyira dühös, mint mutatja. Később azonban az
apa homloka ismét kegyetlenné vált.

Tücskök cirpelték a napfényben. Már feléjük lengett a víz éde-
sen-rohadt szaga is, már feltűnt a korhatag fürdőépület is, de Su-
hajda nem beszélt.

Istenesné, a fürdős asszony, aki kontyát piros-pipisz kendővel
kötötte át, kinyitotta kabinjaikat, beengedte őket; az elsőbe az apát,
a másodikba, melyben Suhajdáné szokott öltözködni, a fiút.

Kivülük nem is tartózkodott más a parton, csak egy legény. Az
ott valami döglött lélekvesztőf tatarozott, rozsdás szögeket egyen-
getve a földön.

Jancsi előbb vetkőzött le.

Kijött kabinjából, de nem tudott mit csinálni, nem mert az áhi-
tott vízbe menni. Zavarában a lábafejét nézegette. Amíg apja elké-
szült, ezt szemlélte, nagy figyelemmel, mintha először látná.

Suhajda meggyiszin fürdőnadrágjában lépett ki, kissé potroho-
san, de izmosan, föltárva fekete-szőrös mellét, melyet a gyermek
mindig megbámult.

Jancsi rátekintett, hogy szeméből olvasson. De nem látott sem-
mit. Az aranykeretes csiptető üvege nagyon villogott.

Pironkodva nézte, hogy megy apja a tóba.

Csak akkor somfordált utána, mikor Suhajda hátraszólt:

— Jöhetsz.

Követe őt, egy lépés távolságból. Nem mártotta meg magát,
nem uszkált béka-tempóival, mint szokta. Csak botorkált a nyomá-
ban, valami bátorítást várva. Suhajda ezt észrevette is félvállról, mo-
gorván meg is jegyezte:

— Félsz?

— Nem.

— Akkor mit mamlaszkodsz?

Annál a cölöpnél álltak, hol a gyermeknek a csecse-bimbójáig
ért a víz, az apának pedig alig valamivel fölebb, mint derékig. Ennél-
fogva mindketten lekuporogtak, nyakig merültek, élvezték a lanya-
tó cirógatását, mely almazölden, tejszerűen pezsgett közöttük.

Suhajdában a jóérezéstől ingerkedő, játékos kedv ébredt.

— Gyáva vagy, barátom.

— Nem.

— De gyáva vagy.

Máris megragadta fiát, két karjába nyalábolta s belevetette
a vízbe.

Jancsi röpiült a levegőben. Farral toccsant a tóba, mely kinyílt,
aztán rejtelmes zúgással, háborogva összecsapódott fölötte. Pár má-
sodpercig tartott, míg kievickélt. Orrán-száján prüszkölte a vizet. Két
öklével nyomigálta a szemét, mert nem mungyárt látott.

— Rossz? — kérdezte az apja.

— Nem.

— Akkor mégegyszer. Egy-kettő — és ismét magához ölelte a
gyermeket.

Suhajda, mikor azt mondta: „há-rom“, nagyot lendített rajta, elhajította, körülbelül arra a helyre, ahová előbb, de mégis valamivel messzebb, a köteleket tartó cölöp mögé, úgy, hogy nem is láthatta, amint fia egyet bukfenchezve, hátraszegett fövel, kitárt karral lefelé zuhant a vízbe. Ezért hátra is fordult.

Szemben vele a somogyi part nyúlt el. A tó tündöklött, mintha millió és millió pillangó verdesné tükrét, gyémántszárnnyal.

Néhány pillanatig várt, amint előbb.

— Na — mondta végül bosszankodva.

Aztán fenyegetően, rekedten:

— Mit izélsz? Ne komédiázz.

De senkisésem válaszolt.

— Hol vagy? — kérdezte valamivel emeltebb hangon és fűrészett rövidlátó szemével, előre-hátra, jó-messzire, hátha ott bukott föl. Jancsi kitünően úszott a víz alatt is.

Amíg azonban Suhajda mindezeket véghez vitte, úgy érezte, hogy már több idő múlt el, mint az előző lebukás és fölmerülés között. Sokkal több idő.

Hatalmasan megriadt.

Fölugrott, lábolta a vizet, gyorsan, hogy addig a ponthoz érjen, ahol fia valószínűleg a vízbe pottyánhatott.

Közben egyre kiabálta:

— Jancsi, Jancsi.

Azon a ponton, a cölöp mögött nem találta. Erre két karjával hadarni kezdte a tavat, lapátmódra. Kotorta, fönn és lemm, rendszerelenül, próbált átlátni rajta, a zavaros víz azonban arasznyira sem engedte át tekintetét. Belemártotta eddig száraz fejét. Szemét a csipetű üvege mögött kimeresztette, mint a hal. Kereste-kereste, minden-hogyan, az iszapba hasalva, könyökölve, guggon, újra és újra, körben forogva, oldalát billenve, módszeresen számon tartva minden talp-alattnyi helyet.

De sehol sem volt.

Mindenütt csak a víz volt, a víz, a víz ijesztő egyfonmasága.

Öklödve tápázkodott föl, mély lélekzetet vett.

Amíg lenn búvárkodott, homályosan azt remélte, hogy közben fia már kibukott, kacagva áll majd előtte a cölöpnél, vagy távolabb már, talán kabinjába szaladt felöltözködni, most azonban tudta, hogy bármily hosszúnak is látszott az idő, csak egy-két pillanatig maradt a fenéken és a gyermek nem mehetett ki a tóból.

A víz fölött olyan nyugalmat, olyan közönyt látott, amilyent eddig nem bírt volna elképzelni.

— Hé — üvöltött a part felé s tulajdon hangját sem ismerte föl. — nincs sehol.

A legény, aki a lélekvesztőt szögezgette, tenyerével tölcseért csinált a föléhez.

— Tessék?

— Nincs sehol — hörgött belőle a kétségbeesés.

— Kicsoda?

— Nem találom — ordította, torkaszakadtából, — segítség.

A legény az evezőpadra tette a kalapácsot, lerugta nadrágját — nem akarta összevizezni — és a tóba lépett. Vágtatott, de úgy tetszett, kényelmesen jön. Suhajda addig nehányszor még lebukott, a vízbe térdelt, tovább ment, hogy más irányban is keresse, aztán a távolságtól megrémülve visszatért ahhoz a helyhez, melyet mintegy őrzött. A cölöpbe fogódzkodott, hogy el ne szédüljön.

Mire a legény odaért, Suhajda eszméletét veszítve zihált. Nem tudott értelmesen felelni a kérdéseire.

Mind a ketten csak ide-oda ténferegtek.

Istenesné a parton kezét tördelte.

Kiabálására huszan-harmincan össze is csődültek, csákányokat, hálókát hoztak, sőt egy csónak is megindult a szerencsétlenség színhelyére, ami igazán fölöleges volt, hiszen a sekély víz itt nem lephetett el senkit.

Hamarosan híre futamodott a környéken, hogy „valaki a vízbe fulladt”. Már mint tény.

Ebben a pillanatban Suhajdáné a parasztkertben, a törökszek-fűk között abbahagyta a horgolást. Fölkelt, a sötét kisszobába ment, ahol előbb Jancsika a fürdőnadrágját keresgélte s az ajtót bezárva elindult a part felé, amint megígérte.

Lassan haladt kinyitott napernyője alatt, mely a tűző fény ellen oltalmazta. Azon gondolkozott, fürödjék-e. Elhatározta, hogy ma nem fürdik. De mikor az ördögcérna-sövény elé érkezett, gondolatának fonala egyszerre megszakadt, összegomolyodott, napernyőjét becsukta, szaladni kezdett s szaladt egész úton, míg a fürdőépületig nem jutott.

Itt már két csendőr állott meg a mormoló tömeg, többnyire parasztasszonyok. Sokan sírtak.

Az anya tüstént megértette, mi történt. Jajveszékelve támo-lygott a partra, a zárt csoport felé, melynek közepén kisfia feküdt. Nem engedték oda. Egy székre ültették. Ájúlodozva kérdezte, hogy él-e még.

Már nem élt. Több mint egy negyedóra kutatás után bukkantak rá, közvetlen a cölöp mögött, hol az apja állott s mire kihozták, a szíve nem dobogott, szembogarának fényérzékenysége megszűnt. Az orvos azonnal tótágast állította, rázta belőle a vizet, fölpolcolta a mellkast, mesterséges légzést alkalmazott, tornáztatta a kis, halott karokat, sokáig, nagyon sokáig, majd percenként hallócsővel figyelte a szívet. Az nem indult meg. Erre műszereit táskájába dobva elindult.

Ez a halál, mely hirtelenül jött, látszólag észszélyesen, már valóság volt, oly örökkévaló, oly szilárdul megformált és meredt, mint a földgolyó legnagyobb hegyláncolatai.

Az anyát parasztszekéren szállították haza. Suhajda még mindig a meggyzín fürdőnadrágban üldögélt a parton. Arcáról, csíptetőjéről csorgott a víz, a könny. Eszelősen sóhajtozott:

— Jaj nekem, jaj, jaj.

Ketten támogatták föl. Kabinjába vezették, hogy végre felöltözzék.

Még három óra sem volt.
(Budapest.)

Kosztolányi Dezső.